

Súd: Krajský súd Nitra
Spisová značka: 9Co/64/2021
Identifikačné číslo súdneho spisu: 1516202304
Dátum vydania rozhodnutia: 03. 02. 2022
Meno a priezvisko sudcu, VSÚ: JUDr. Katarína Marčeková
ECLI: ECLI:SK:KSNR:2022:1516202304.3

ROZSUDOK V MENE SLOVENSKEJ REPUBLIKY

Krajský súd v Nitre v senáte zloženom z predsedníčky senátu JUDr. Kataríny Marčekovej a členiek senátu Mgr. Ingrid Radošickej Vallovej a Mgr. Andrey Szombathovej-Polákovej, v spore žalobcu: Poľnohospodárska Pôda s. r. o., so sídlom Bratislava, Sibírska 55, IČO: 44 138 369, zast. Advokátska kancelária LawService, s. r. o., so sídlom Zvolen, Stráž 3/223, IČO: 36 861 723, proti žalovanej: D. J., nar. XX. XX. XXXX, bytom Q., D. XXX/XX, zast. BIZOŇ & PARTNERS, s. r. o., advokátska kancelária, so sídlom Bratislava, Hviezdoslavovo nám. 25, IČO: 36 833 533, o určenie vlastníckeho práva k nehnuteľnosti, o odvolaní žalobcu proti rozsudku Okresného súdu Nitra zo dňa 25. októbra 2018 č. k. 18C/93/2016-172 takto

rozhodol:

Odvolačný súd napadnutý rozsudok súdu prvej inštancie **p o t v r d z u j e .**

Žalovanej sa priznáva nárok na náhradu trov odvolacieho konania v plnom rozsahu.

o d ô v o d n e n i e :

1.1. Napadnutým rozsudkom súd prvej inštancie žalobu zamietol a rozhodol, že žalovaná má právo na náhradu trov konania v rozsahu 100%. Rozhodnutie odôvodnil ustanoveniami § 137 CSP, § 48 ods. 1, § 123, § 132 ods. 1 Občianskeho zákonníka, § 6 ods. 6 zák. č. 282/2015 Z. z. o vyvlastňovaní pozemkov a stavieb a o nútenom obmedzení vlastníckeho práva k nim a o zmene a doplnení niektorých zákonov a zistil, že dňa 19. 06. 2015 bola medzi žalobcom ako kupujúcim a žalovanou ako predávajúcou uzatvorená kúpna zmluva, predmetom ktorej bol prevod nehnuteľností nachádzajúcich sa v kat. úz. S., obec S., okres Q., zapísaných na LV č. XXXX, parcely registra „C“ evidované na mape určeného operátu, parc. č. 3048 druh pozemku - orná pôda o výmere 1367 m². Návrh na vklad vlastníckeho práva k nehnuteľnostiam bol Okresnému úradu Nitra, katastrálny odbor doručený dňa 02. 07. 2015. Žalovaná od kúpnej zmluvy odstúpila, vklad vlastníckeho práva bol na základe kúpnej zmluvy zrušený. Žalovaná dňa 04. 03. 2016 uzatvorila so spoločnosťou MH Invest, s. r. o. kúpnu zmluvu č. 30203/4952/2015/Lužianky/007/3410, na základe ktorej odpredala nehnuteľnosť parc. č. 3048, ornú pôdu o výmere 1367 m². Spoločnosť MH Invest s. r. o. bola zapísaná ako vlastníč parc. č. 3048/1 o výmere 1367 m², ostatné plochy (LV č. XXXX, č. I. 98). Na základe kúpnej zmluvy zo dňa 21. 06. 2016 č. 20160027 medzi MH Invest s. r. o. ako predávajúcim a spoločnosťou MH Invest II, s. r. o. ako kupujúcim (zverejnené v Centrálnom registri zmlúv) bola ako vlastníč pozemku parc. č. 3408, orná pôda o výmere 1367 m², zapísaná do katastra nehnuteľností spoločnosťou MH Invest II, s. r. o. Právoplatnosťou rozhodnutia Okresného úradu Nitra, odbor výstavby a bytovej politiky č. OU-NR.OVBP2-2016/032185-53 zo dňa 18. 08. 2016 došlo, okrem iného, k vyvlastneniu pozemkov v prospech spoločnosti MH Invest s. r. o. Žalobca dňa 20. 06. 2017 doručil súdu návrh na zmenu žaloby. Súd uznesením č. k. 18C/93/2016-102 zo dňa 13. 09. 2017 pripustil zmenu žaloby tak, že žalobca bol podielovým spoluvlastníkom pozemkov registra „C“ v kat. úz. S., obec S., okres Q. s parc. č. 3048, orná pôda o výmere 1367 m² ku dňu ich vyvlastnenia na základe rozhodnutia o vyvlastnení zo dňa 18. 08. 2016 Okresného úradu Nitra, odbor výstavby a bytovej

politiky, č. OU- NR- OVBP2-2016/032185-53 v spojení s rozhodnutím Ministerstva dopravy, výstavby a regionálneho rozvoja Slovenskej republiky, odbor štátnej stavebnej správy zo dňa 10. 10. 2016 č. 24929/2016/B624-SV/64203/To.

1.2. Základnou podmienkou dôvodnosti a východiskom úspešnosti určovacej žaloby je existencia právneho záujmu žalobcu na požadovanom určení, ktorý musí byť podľa zákona naliehavý. Pre žalobcu to znamená nevyhnutnosť tvrdiť a dokázať skutočnosti, z ktorých vyplýva existencia naliehavého právneho záujmu na žiadanom určení. O naliehavý právny záujem môže ísť zásadne len vtedy, ak by bez súdom vysloveného určenia bolo buď ohrozené právo žalobcu, alebo by sa jeho právne postavenie stalo neistým. To znamená, že buď musí ísť u žalobcu o právny vzťah (právo) už existujúce alebo o takú jeho procesnú, prípadne hmotnoprávnu situáciu, v ktorej by objektívne v už existujúcom právnom vzťahu mohol byť ohrozený, prípadne pre svoje neisté postavenie by mohol byť vystavený konkrétnej ujme. V určovacom petite však nemusí ísť len o určenie právneho vzťahu medzi žalobcom a žalovaným alebo o právo žalobcu voči žalovanému. Naliehavosť právneho záujmu je charakterizovaná jednak tým, že žalovaný popiera (ne)existenciu práva, či právneho vzťahu žalobcu, teda ide o stav, že právo alebo právny vzťah je medzi stranami sporný, čo vyvoláva existenciu stavu objektívnej právnej neistoty. Zároveň musí existovať ohrozenie práva, či právneho vzťahu, teda stav neistoty právneho postavenia žalobcu, ktorý nemožno odstrániť inak, len určovacím výrokom. Musí tiež jestvovať potreba odstránenia tejto neistoty, odstránenia ohrozenia práva alebo právneho vzťahu. Naliehavý právny záujem na určení, či tu právo je alebo nie je, nie je daný tam, kde sa možno domáhať plnenia. Súd sa v danej veci zaoberal predovšetkým tým, či je daný naliehavý právny záujem na žalobe, tak ako súd pripustil jej zmenu. Súd mal za to, že v danej veci nie je daný naliehavý právny záujem, nakoľko vyhovením žaloby by sa nezmenilo právne postavenie žalobcu a nie je ani zrejmé, aké právne dôsledky by malo mať prípadné vyhovenie žaloby. Žalobca žalobou s daným určovacím petitom nemôže dosiahnuť odstránenie spornosti svojho práva alebo neistoty v jeho právnom vzťahu. Ak by sa mala vyplácať náhrada za nehnuteľnosť, v tom prípade by mala byť podaná žaloba na plnenie, ktorá má prednosť pred určovacou žalobou. Zároveň súd poukázal, že žalobca žiada určiť právny stav do minulosti, teda sa nedotýka aktuálneho stavu, avšak ani na takomto určení žalobca nepreukázal naliehavý právny záujem na predmetnej žalobe.

1.3. Uviedol tiež, že skúmanie vecnej legitímácie, či už aktívnej alebo pasívnej, je imanentnou súčasťou každého súdneho konania, pričom súd vecnú legitímáciu skúma vždy aj bez návrhu a aj v prípade, že ju žiadna zo strán nenamieta, zistenie nedostatku vecnej legitímácie má za následok zamietnutie žaloby. Z hľadiska posúdenia vecnej legitímácie nie je rozhodujúce, či a na základe čoho sa určitá fyzická alebo právnická osoba len subjektívne cíti byť účastníkom určitého hmotno-právneho vzťahu, ale vždy iba to, či účastníkom objektívne je, alebo nie je. Či však bude žalobca v spore úspešný, závisí od toho, či je účastníkom hmotno-právneho vzťahu, z ktorého vyvodzuje žalobou uplatnený nárok. Nedostatok aktívnej vecnej legitímácie znamená, že ten, kto o sebe tvrdí, že je nositeľom hmotno-právneho oprávnenia (žalobca), nie je nositeľom toho hmotno-právneho oprávnenia, o ktoré v konaní ide; o nedostatok pasívnej vecnej legitímácie ide naopak vtedy, ak ten, o kom žalobca tvrdí, že je nositeľom hmotno-právnej povinnosti (žalovaný), nie je nositeľom hmotno-právnej povinnosti, o ktorú v konaní ide. Súd mal za to, že žalovaná nie je ani pasívne legitimovaná v konaní, pretože ani v čase vyvlastnenia nebola vlastníčkou predmetnej nehnuteľnosti.

1.4. V konaní nebolo sporné, že po uzavretí zmluvy z 19. 06. 2015, ale pred ďalším rozhodnutím správneho orgánu o návrhu na vklad vlastníckeho práva, vzniklo štátu predkupné právo k spornému pozemku priamo zo zákona dňom schválenia návrhu na vydanie osvedčenia o významnej investícii vládou, t.j. 08. 07. 2015. Tak, ako už skonštatoval Najvyšší súd SR, rozhodujúc v konaniach o preskúmanie zákonnosti rozhodnutí orgánu verejnej správy vydaných po vyhovení protestu prokurátora, zmluvná voľnosť žalovanej ako vlastníčky pozemku, ku ktorému sa viazalo predkupné právo štátu podľa § 3 ods. 5 zákona č. 175/1999 Z. z. bola obmedzená priamo zo zákona a žalovaná bola povinná ponúknuť pozemok prednostne štátu. Pretože po uzavretí zmluvy a pred ďalším rozhodnutím správneho orgánu o návrhu na vklad vlastníckeho práva prišlo k situácii, ktorá bránila realizácii predmetu zmluvy, nastala tým podľa Najvyššieho súdu SR z 30. 05. 2018 č. k. 3Sžrk/5/2017 a z 18. 08. 2018 č. k. 6Sžrk/3/2018 dodatočná právna nemožnosť dohodnutého plnenia. Následne plnenie dohodnuté v kúpnej zmluve z 19. 06. 2015 sa stalo po vzniku záväzku nemožným, povinnosť žalovanej plniť zanikla podľa § 575 ods. 1 Občianskeho zákonníka a tým zanikol aj jej záväzok. Pretože záväzok zanikol, žalobca nemohol nikdy na jeho základe nadobudnúť vlastnícke právo k predmetnému pozemku, a tak nemôže byť vlastníkom pozemku ani ku dňu jeho vyvlastnenia. S poukazom na tieto skutočnosti, ako aj vyššie uvedené, súd

žalobu zamietol. Súd nevykonaval navrhnutý dôkaz právnym zástupcom žalovanej, aby súd vykonal výsluch žalobcu, nakoľko právna zástupkyňa žalovanej považovala navrhnutý dôkaz za nadbytočný a súd, vzhľadom k vyššie uvedenému, návrh na doplnenie dokazovania navrhnutý právnou zástupkyňou žalobcu považoval za nadbytočný, a preto ho zamietol.

1.5. O trovách konania súd rozhodol s poukazom na § 255 ods. 1 CSP tak, že žalovanej súd náhradu trov konania priznal v rozsahu 100%, pretože vo veci mala plný úspech, pričom dôvody hodné osobitného zreteľa s poukazom na ustanovenie § 257 CSP zistené u strán sporu ani v okolnostiach veci zistené neboli. O výške trov konania bude rozhodnuté po právoplatnosti tohto rozhodnutia, a to samostatným uznesením, ktoré vydá súdny úradník (§ 262 ods. 2 CSP).

2. Proti tomuto rozsudku súdu prvej inštancie podal v zákonom stanovenej lehote odvolanie žalobca, odôvodniac ho nesprávnym procesným postupom súdu, ktorým znemožnil strane, aby uskutočňovala jej patriace procesné práva v takej miere, že došlo k porušeniu práva na spravodlivý proces, tým, že súd prvej inštancie dospel na základe vykonaných dôkazov k nesprávnym skutkovým zisteniam a rozhodnutie súdu vychádza z nesprávneho právneho posúdenia veci. V priebehu konania bol v dôsledku zmeny skutkových okolností podaný návrh na zmenu žaloby, ku zmene skutkového stavu došlo následkom vyvlastnenia pozemkov na základe vyššie uvedeného rozhodnutia Okresného úradu Nitra, odbor výstavby a bytovej politiky v prospech spoločnosti MH Invest, s. r. o., IČO: 36 724 530, so sídlom: Trnavská cesta 100, 821 01 Bratislava (ďalej len „MH Invest, s. r. o.“). Rozhodnutie bolo potvrdené rozhodnutím Ministerstva dopravy, výstavby a regionálneho rozvoja Slovenskej republiky, odbor štátnej stavebnej správy. Súd tento návrh žalobcu na zmenu žaloby pripustil. Následne súd dospel k záveru, že záväzok zo spornej kúpnej zmluvy, uzatvorenej medzi žalobcom a žalovanou, zanikol pred rozhodnutím správneho orgánu o návrhu žalobcu na vklad vlastníckeho práva, žalobca nemohol na základe tejto zmluvy nikdy nadobudnúť vlastnícke právo, a teda nemôže byť jeho vlastníkom ani ku dňu vyvlastnenia tohto pozemku. Nesprávny procesný postup súdu odôvodnil nedostatočným odôvodnením rozhodnutia. V časti, kde sa súd čiastočne zaoberal konkrétnymi skutkovými okolnosťami, tieto nesprávne právne posúdil. Z rozhodnutia o vyvlastnení č. OU-NR-OVBP2-2016/032185-53 zo dňa 18. 08. 2016 vyplýva, že zložiteľ nemohol splniť povinnosť uhradiť náhradu za vyvlastnené pozemky, pretože sú odôvodnené pochybnosti, kto je veriteľom a to kvôli prebiehajúcim súdnym konaniam ohľadne nehnuteľností, medzi ktoré patrí i pozemok. Z rozhodnutia vyplýva, že účastníkmi vyvlastňovacieho konania boli žalobca i žalovaná, a to z dôvodu prebiehajúceho súdneho konania o určenie vlastníctva. Finančné prostriedky za vyvlastnenie boli zložené do úschovy Okresného súdu Nitra sp. zn. 12U/4/2016. Zložením týchto finančných prostriedkov došlo k splneniu záväzku vyvlastniteľom. Vyplatenie náhrady v posudzovanom prípade závisí od výsledku konania o vlastníctve vyvlastnených pozemkov. Pokým by konanie o určenie vlastníctva neprebiehalo, tak by žiaden dôvod pre úschovu finančných prostriedkov neexistoval, nakoľko tie by boli vyplatené vyvlastnenému (MH Invest II, s. r. o.). Z tohto dôvodu nemôže obstať záver, že žalobca na požadovanom určení nemá naliehavý právny záujem. Z návrhu zložiteľa MH Invest, s. r. o. zo dňa 15. 11. 2016 v konaní 12U/4/2016 vyplýva, že záväzok vyplývajúci spoločnosti MH Invest, s. r. o. nemožno splniť, pretože zložiteľ má odôvodnené pochybnosti, kto je veriteľom a súčasne, či zložiteľ pozná veriteľa. Žalobca v návrhu na zmenu žaloby uviedol, že v čase podania žaloby bola na LV zapísaná ako vlastníčka žalovaná, a to napriek tomu, že pozemok predala žalobcovi kúpnu zmluvou. Následne došlo k prevodu pozemkov zo žalovanej na spoločnosť MH Invest, s. r. o. Medzi MH Invest, s. r. o. a MH Invest II., s. r. o. došlo k prevodu pozemku, ktorý bol následne vyvlastnený v prospech MH Invest s. r. o. Rozhodnutie o vyvlastnení bolo napadnuté správnu žalobou o. i. z dôvodu obchádzania Zákona o vyvlastňovaní, pričom konanie prebieha na Krajskom súde v Nitre pod sp. zn. 11S/259/2016. V návrhu na zmenu žaloby žalobca špecifikoval, prečo nie je možné v konaní určiť vlastnícke právo s tým účinkom, aby bolo spätne zapísané do katastra nehnuteľností, avšak je potrebné určiť, kto bol vlastníkom ku dňu vyvlastnenia. Súd sa s touto argumentáciou vôbec nevyšporiadal. Rozhodnutie súdu by mohlo vyriešiť spor o to, kto bol vlastníkom v čase vyvlastnenia a tým aj, komu náhrada za vyvlastnenie patrí. Práve kvôli vyvlastneniu došlo k zmene žaloby. Finančné prostriedky z vyvlastnenia neboli vyplatené vyvlastnenému - MH Invest II., s. r. o., nakoľko prebiehali konania o určenie vlastníckeho práva, vrátane tohto konania. Jedná sa o tzv. solučnú úschovu s účinkami splnenia dlhu. Pokiaľ by nedošlo k zloženiu finančných prostriedkov, žalobca by mal k dispozícii iný právny prostriedok, za daných skutkových okolností však nemá inú možnosť, než určovací žalobu. Pozitívny výsledok tohto konania je splnením podmienky nevyhnutnej k získaniu predmetu úschovy. Podľa konštantnej judikatúry určovací žaloba nebola spravidla opodstatnená najmä vtedy, ak vyriešenie určitej otázky neznamená úplne vyriešenie obsahu spornosti daného právneho vzťahu alebo práva,

alebo ak požadované určenie má povahu len predbežnej otázky vo vzťahu k posúdeniu, či tu je (nie je) právny vzťah alebo právo (rozsudok NS SR sp. zn. 3 Cdo/112/2004, aj 3 Cdo/98/2004). Ten je v takom prípade daný na samotnom určení práva. Žalobca postupoval v súlade s ustálenou judikatúrou a nedomáhal sa určenia platnosti zmluvy, ale určenia vlastníckeho práva ku dňu vyvlastnenia. Žalobca zdôraznil, že na účely vyplatenia náhrady za vyvlastnenie predmetnej nehnuteľnosti nemohol petiť žaloby formulovať napr. ako určenie platnosti kúpnej zmluvy, nakoľko takéto určenie by, vzhľadom na ďalšie prevody dotknutej nehnuteľnosti pred jej vyvlastnením (zo žalovanej na MH Invest, s. r. o., následne na MH Invest II, s. r. o.), nemohlo byť pre uvedený účel smerodajné. Žalobca svoj návrh formuloval v súlade s ustálenou judikatúrou ohľadne posudzovania naliehavosti právneho záujmu. Čo sa týka právneho posúdenia otázky vlastníctva, tak súd vychádzal len z údajov katastra. Žalobca však namietal, že do dňa vyvlastnenia bol rozpor medzi zapísaným a skutočným stavom. Poukázal na judikát R 86/2001, podľa ktorého je súd oprávnený v konaní o vlastníckej žalobe ako predbežnú riešiť otázku vlastníckeho práva k nehnuteľnosti a pri posúdení otázky, kto je vlastníkom, môže sa aj odchýliť od stavu zapísaného v katastri nehnuteľností. Súd skonštatoval, že žalovaná nie je pasívne legitimovaná, pretože vlastníkom nebola ani v čase vyvlastnenia. Žalobca pritom poukázal na následné prevody zo žalovanej na ďalšie subjekty i na vyvlastnenie, pričom poukázal na ustanovenie § 228 ods. 2 CSP. Otázku vlastníctva je oprávnený riešiť len súd, a to napríklad vtedy, keď titul preukazuje právo inej osoby než modus. Žalobca v rozpore so skutočným stavom (prevod na základe uzatvorenej kúpnej zmluvy) nebol v čase vyvlastnenia vedený ako vlastník v katastri nehnuteľností. Následné prevody pozemku sú neplatné z dôvodu rozporu so zásadou *nemo plus iuris transfere ad alium potest quam ipse habet*. Vzhľadom na zápis informatívnej poznámky o súdnom konaní o určení vlastníckeho práva k pozemku je tiež vylúčené, aby ktorýkoľvek z uvedených nadobúdateľov pozemkov bol dobromyseľný. Možno konštatovať, že súd otázku naliehavého právneho záujmu nesprávne právne posúdil. Poukázal na rozsudok NS SR sp. zn. 3 Cdo 144/2010. Nakoľko žalovaná nebola vlastníkom pozemku, nemohlo ďalej dôjsť k platným prevodom, a to najskôr na spoločnosť MH Invest, s. r. o. a následne na MH Invest II., s. r. o. Držiteľ nemôže platne previesť vlastnícke právo na druhý subjekt. Čo sa týka názoru súdu, že existencia právneho vzťahu nemôže byť určovaná za dobu minulú, poukázal na tú skutočnosť, že súdna prax napríklad pripúšťa žaloby na určenie, či vec patrila do dedičstva v čase poručiťelovej smrti. Z obsahu výroku vyplýva, že sa nejedná o určenie do minulosti, ale rieši sa aktuálne otázka, ktorá má podstatný význam z toho hľadiska, že môže byť táto vec následne prejednaná v dedičskom konaní. Je daná dôvodná paralela s týmto konaním, nakoľko z obsahu žalobcom navrhovaného výroku vyplýva, že sa nejedná o určenie vlastníckeho práva do minulosti, ale výrok súdu má význam pre účastníka v aktuálnom čase, keďže pre vyplatenie náhrady za vyvlastnenie je potrebné rozhodnutie súdu/vyriešenie otázky vlastníctva. Čo sa týka posúdenia pasívnej legitimácie, súd vychádzal z nesprávneho právneho posúdenia. Žalobca v žalobe uvádzal, aký vzťah je medzi ním a žalovanou a tiež, k akým ďalším prevodom, resp. právnym skutočnostiam (vyvlastnenie) došlo. Nakoľko v čase vyvlastnenia nebolo zrejmé, koho vlastnícke právo malo byť vyvlastnené, nemožno dôjsť k záveru, že žalobca nemá naliehavý právny záujem na určení vlastníckeho práva práve proti žalovanej. Nemožno žalobu zamietnuť z dôvodu, že žalovaná nie je pasívne vecne legitimovaná, nakoľko vecná legitimácia nemá pri určovacej žalobe relevanciu. Zdôraznil, že v konaní poukazoval na ustanovenie § 228 ods. 2 CSP, ktorý záväznosť právoplatného rozsudku o určení vecného práva k nehnuteľnosti bez ďalšieho rozširuje i na ďalšie osoby, ktoré nie sú stranami sporu. Bez ohľadu na osobu žalovanej, obe spoločnosti (MH Invest s. r. o., MH Invest II s. r. o.) spĺňajú podmienky tohto zákonného ustanovenia na to, aby bol rozsudok voči ním záväzný bez toho, aby museli vstúpiť do konania (návrhy na povolenie vkladov ich vlastníckeho práva do katastra nehnuteľností boli podané v čase, keď bola v katastri nehnuteľností zapísaná poznámka o tomto konaní, čo zároveň vylučuje ich dobromyseľnosť). Súd sa s uvedenou argumentáciou žalobcu nevysporiadal. Podľa názoru žalobcu, každý iný výklad ustanovenia § 228 ods. 2 CSP popiera jeho účel, ktorým je práve predchádzanie situáciám, keď žalovaný ako vlastník nehnuteľnosti zapísaný v katastri nehnuteľností, napriek tomu, že má vedomosť o tom, že jeho vlastnícke právo je spochybnené právne relevantným spôsobom (napr. podanie žaloby o určení vlastníckeho práva), vecno-právne nakladá s nehnuteľnosťou. Takýto výklad by z uvedeného zákonného ustanovenia robil ustanovenie obsolentné, pretože by podstatne sťažoval pozíciu žalobcu pri uplatňovaní jeho práv na súde v tom, že by tento musel nepretržite sledovať zmeny v evidencii nehnuteľností a vždy na ne reagovať návrhom na zmenu žalovaného, pričom stále by „ťahal za kratší koniec“, nakoľko nadobúdatelia nehnuteľností by sa mohli brániť námietkou dobromyseľnosti/dobrej viery pri nadobudnutí nehnuteľnosti. Z uvedeného vyplýva, že ak by bol právoplatný rozsudok o určení vlastníckeho práva k predmetnej nehnuteľnosti v tomto konaní v zmysle § 228 ods. 2 CSP záväzný i pre spoločnosť MH Invest s. r. o. a spoločnosť MH Invest II s. r. o., nemožno žalobu zamietnuť z dôvodu, že by žalobca nemal naliehavý právny záujem na navrhovanom určení alebo, že by žalovaná nebola

pasívne vecne legitimovaná. Pokiaľ súd dospel k záveru, že na určenie nie je naliehavý právny záujem, v tejto časti súd vec nesprávne právne posúdil. Súd v odôvodnení uviedol všeobecné východiská pre posudzovanie určovacej žaloby. Súd sa vôbec nevysporiadal s právnou úpravou predkupného práva a ani s právnou úpravou dodatočnej nemožnosti plnenia. Súd len konštatoval, že došlo k dodatočnej nemožnosti plnenia, pričom neuviedol žiadne právne argumenty, resp. právnú úvahu, ktorá by k takémuto záveru viedla. Rozhodnutie je v tejto časti nepreskúmateľné. Rozhodnutia kasačného súdu v obdobných veciach boli napadnuté ústavnou sťažnosťou, kde bola namietaná arbitrárnosť rozhodnutia, porušenie práva na spravodlivý proces, porušenie princípu rovnosti v právnych vzťahoch, porušenie zákonného práva vlastníť majetok a porušenie legitímnych očakávaní účastníkov správneho konania. Bez ohľadu na rozhodnutia kasačného súdu, prvoinštančný súd sa vôbec nezaoberal úpravou a účelom predkupného práva. Účelom predkupného práva je, aby osoba oprávnená z predkupného práva mohla nadobudnúť vec, ak sa ju osoba povinná z predkupného práva rozhodne predať. Z právnych predpisov vyplýva obsah a oprávnenia z predkupného práva. Zákon o niektorých opatreniach hovorí len o okamihu vzniku predkupného práva, pričom osobitne neupravuje obsah a oprávnenia s týmto právom spojené. Pokiaľ zákonodarca odlišne neupravil v Zákone o niektorých opatreniach obsah, oprávnenia, nároky i následky spojené s predkupným právom, je potrebné vychádzať z ustanovení, ktoré tieto právne kategórie upravujú. Predkupné právo je inštitútom komplexne upraveným v Občianskom zákonníku, a to kogentnými normami. Bez vysporiadania sa s kogentnými ustanoveniami upravujúcimi obsah a nároky spojené s porušením predkupného práva nie je možné dospieť k záveru, že sa v danom prípade jedná o dodatočnú nemožnosť plnenia. Bez takejto analýzy následkov jednotlivých variant výkladu a ich následným vyvažovaním s cieľom a účelom, ktorý s daným ustanovením spájal zákonodarca, je rozhodnutie súdu nepreskúmateľné, nedostatočne odôvodnené a arbitrárne. Pokiaľ Zákon o niektorých opatreniach nedefinuje obsah pojmu predkupné právo, zo zásady bezrozpornosti právneho poriadku vyplýva, že tento pojem, resp. právny inštitút má rovnaký obsah ako predkupné právo upravené v Občianskom zákonníku. Pojmové znaky nemožnosti plnenia a následky nemožnosti plnenia sú upravené v ustanovení § 575 OZ. Podľa ods. 2 § 575 OZ plnenie nie je nemožné, najmä ak ho možno uskutočniť aj za sťažených podmienok, s väčšími nákladmi alebo až po dojednanom čase. Z ustanovenia § 3 ods. 7 Zákona o niektorých opatreniach vyplýva, že predkupné právo zaniká, pokiaľ nedôjde k splneniu zákonných podmienok - do dvoch rokov sa nevykoná alebo nezačne vyvlastňovacie konanie. Z dikcie tohto ustanovenia vyplýva, že záväzok plniť podľa kúpnej zmluvy by bolo možné splniť aj po dohodnutej dobe. Podľa komentára k Občianskemu zákonníku, z hľadiska právnej teórie rozoznávame zmluvné predkupné právo a zákonné predkupné právo. Predkupné právo upravené v ustanoveniach § 602 a nasl. OZ, ktoré možno označiť za všeobecnú právnu úpravu predkupného práva, a preto použiteľnú všade tam, kde zákonom ustanovené predkupné právo neobsahuje osobitnú právnu úpravu, je zmluvným predkupným právom. Zákonné predkupné právo je predmetom úpravy osobitných predpisov (Zákona o niektorých opatreniach, ale i napr. Zákona č. 49/2002 Z. z. o ochrane pamiatkového fondu). Dodatočná nemožnosť nastáva v prípade splnenia zákonom stanovených podmienok, teda na základe právneho predpisu, ktorý subjektu zakazuje také správanie, na ktoré by bol v zmysle právneho úkonu povinný. Nemôže sa jednať o také správanie, ktoré možno odvrátiť inými spôsobilými prostriedkami. Dôležitou skutočnosťou je, že predkupné právo štátu zostáva zachované aj voči nadobúdateľovi. Principiálnou podmienkou dodatočnej nemožnosti plnenia je jej trvalý charakter, to vyplýva aj zo znenia § 575 ods. 2 in fine, podľa ktorého nie je plnenie nemožné, ak ho možno uskutočniť až po dojednanom čase. V zásade neprichádza do úvahy, aby záväzok zanikol z dôvodu prechodnej nemožnosti plnenia a následne sa obnovil po odpadnutí solučnej prekážky. Výklad dodatočnej nemožnosti plnenia musí byť reštriktívny, aby nedošlo k spochybneniu zásady pacta sunt servanda, a tým i k podlomeniu princípu právnej istoty. Pojmovým znakom dodatočnej nemožnosti je trvalá zmena okolností, ktorá je dotknutou stranou neovplyvniteľná. Nakoľko z ustanovenia § 3 ods. 7 Zákona o niektorých opatreniach vyplýva, že trvanie predkupného práva je časovo ohraničené a predovšetkým preto, lebo nároky z porušenia predkupného práva rieši osobitná (kogentná) právna úprava, nemôže sa jednať o dodatočnú nemožnosť plnenia. Dodatočná nemožnosť je pri predkupnom práve pojmovo vylúčená. Na základe uvedeného má žalobca za to, že prvoinštančný súd vec nesprávne právne posúdil, keď dospel k záveru, že nastala dodatočná nemožnosť plnenia. Z uvedených dôvodov navrhol, aby odvolací súd napadnutý rozsudok zrušil a vec vrátil súdu prvej inštancie na ďalšie konanie a nové rozhodnutie a rozhodol, že žalobca má právo na náhradu trov konania v rozsahu 100%.

3. Žalovaná vo vyjadrení k odvolaniu uviedla, že sa stotožňuje s procesným postupom a právnymi názormi súdu prvej inštancie. Napadnuté rozhodnutie považuje za vecne správne, presvedčivo a vyčerpávajúco odôvodnené, rešpektujúce právo na súdnu ochranu a spravodlivý súdny proces. Súd

v odôvodnení napadnutého rozhodnutia správne uviedol, že plnenie dohodnuté v kúpnej zmluve zo dňa 19. 06. 2015, uzatvorenej medzi ňou a žalobcom, sa stalo po vzniku záväzku nemožným, jej povinnosť plniť tak zanikla podľa § 575 ods. 1 Občianskeho zákonníka, a tým zanikol aj tento záväzok, preto žalobu ako nedôvodnú zamietol. Dala do pozornosti, že kúpnu zmluvu, predmetom ktorej bol prevod vlastníckeho práva k pozemku, nachádzajúcemu sa v kat. území S. ako predávajúca uzatvorila so žalobcom ako kupujúcim na ulici, počas pracovnej doby, pred jej pracoviskom, v ktorom ju navštívil žalobca z vlastnej iniciatívy a s pojazdným notárom. Žalobca sofistickým spôsobom zneužil jej neskúsenosť a dôverčivosť za účelom získania neoprávneného nemalého finančného prospechu. Následne Okresný úrad Nitra, katastrálny odbor zrušil na základe protestu prokurátora vklad vlastníckeho práva v prospech žalobcu z dôvodu porušenia predkupného práva štátu a jej vlastnícke právo k pozemku bolo v katastri nehnuteľností evidenčne obnovené. Z ustálenej rozhodovacej praxe NS SR v skutkovo obdobných veciach vyplýva (bod 45. rozsudku Najvyššieho súdu Slovenskej republiky 10 Sžrk/8/2017 zo dňa 19. 06. 2018), že neprihliadnutie okresného úradu v konaní o povolenie vkladu vlastníckeho práva do katastra nehnuteľností na existenciu predkupného práva štátu podľa § 3 ods. 5 zákona č. 175/1999 Z. z., obmedzujúceho zmluvnú voľnosť povinného, ako na skutočnosť, ktorá má vplyv na povolenie vkladu, je podľa kasačného súdu v rozpore s účelom a cieľmi zákona č. 175/1999 Z. z. o porušení § 31 ods. 1 zákona č. 162/1995 Z. z. Uvedené platí aj vtedy, ak predkupné právo vzniklo až po uzavretí kúpnej zmluvy, ktorá je predmetom konania o povolení vkladu, keď okresný úrad je povinný skúmať, či po uzavretí zmluvy do rozhodnutia o povolení vkladu nenastali skutkové alebo právne zmeny, ktoré by bránili vkladu vlastníckeho práva do katastra nehnuteľností. Podľa ustanovenia § 3 ods. 5 zákona č. 175/1995 Z. z. o niektorých opatreniach týkajúcich sa prípravy významných investícií, na pozemok, na ktorom sa má realizovať významná investícia, vzniká zo zákona predkupné právo štátu dňom schválenia návrhu na vydanie osvedčenia o významnej investícii vládou. Vláda Slovenskej republiky uznesením č. 401/2015 zo dňa 08. 07. 2015 schválila návrh na vydanie osvedčenia o významnej investícii na realizáciu stavby s názvom „Vybudovanie strategického parku“ v Nitre. Vzhľadom na to, že k predmetnému pozemku existovalo zákonné predkupné právo štátu, bola povinná ho rešpektovať, a tak prijala ponuku spoločnosti MH Invest, s. r. o., so sídlom Mlynské Nivy 44/A, 821 09 Bratislava, IČO: 36 724 530, ktorej jediným spoločníkom je Ministerstvo dopravy, výstavby a regionálneho rozvoja SR, teda spoločnosti so 100% majetkovou účasťou štátu, na uzatvorenie kúpnej zmluvy. MH Invest, s. r. o. následne previedol vlastnícke právo k pozemku kúpnu zmluvou na spoločnosť MH Invest II, s. r. o., so sídlom Trnavská cesta 100, Bratislava, IČO: 50 021 150, ktorej jediný spoločník je Ministerstvo hospodárstva SR. Okresný úrad Nitra, odbor výstavby a bytovej politiky rozhodnutím zo dňa 18. 08. 2016 č. OU-NROVBP2-2016/032185-53, ktoré rozhodnutie bolo potvrdené rozhodnutím Ministerstva dopravy, výstavby a regionálneho rozvoja SR, odborom štátnej stavebnej správy zo dňa 10. 10. 2016 č. 24929/2016/B624-SV/64203/To, vyvlastnil vlastnícke právo MH Invest II, s. r. o. k pozemku v prospech navrhovateľa vyvlastnenia MH Invest, s. r. o., ktorý nadobudol vlastnícke právo k pozemku originárnym spôsobom. V prípade originárneho nadobúdania vlastníctva si nadobúdateľ vlastnícke právo neodvodzuje od vlastníckeho práva svojho právneho predchodcu. Je teda zrejmé, že ak by návrh MH Invest, s. r. o. na uzatvorenie kúpnej zmluvy neprijala, bolo by jej vlastnícke právo k pozemku, odhladiac od jej vôle, vyvlastnené. Napadnuté rozhodnutie z hľadiska preskúmateľnosti spĺňa po vecnej stránke všetky náležitosti v súlade s ust. § 220 ods. 2 Civilného sporového poriadku, keď dáva odpoveď na všetky relevantné otázky, týkajúce sa samotného prebiehajúceho konania. Okresný súd Nitra v skutkovo totožných veciach rozhoduje o zamietnutí žalôb ako zjavne nedôvodných pre nedostatok naliehavého právneho záujmu a priznaní náhrady trov konania žalovanému v plnom rozsahu, a to konkrétne v konaniach sp. zn. 12C/127/2016, sp. zn. 15C/106/2016, sp. zn. 10C/108/2016, sp. zn. 10C/136/2016, 10C/96/2016, 18C/113/2016, 10C/111/2016, sp. zn. 18C/112/2016 a sp. zn. 12C/107/2016. Krajský súd v Nitre o skutkovo totožnej veci rozhodol o potvrdení rozsudku prvoinštančného súdu rozsudkom č. k. 6Co/63/2018-174 zo dňa 27. 06. 2018. Z uvedených dôvodov navrhla, aby odvolací súd napadnutý rozsudok ako vecne správny potvrdil a priznal jej právo na náhradu trov odvolacieho konania.

4. Žalobca vo vyjadrení k vyjadreniu žalovanej uviedol, že žalovaná poukázala na rozhodnutie Najvyššieho súdu Slovenskej republiky sp. zn. 10 Sžrk/8/2017 zo dňa 19. 06. 2018, ohľadom predkupného práva štátu. Predmetné rozhodnutie bolo napadnuté ústavnou sťažnosťou pre arbitrárnosť záverov a nevysporiadanie sa s otázkou, či je s porušením predkupného práva spojená absolútna neplatnosť, relatívna neplatnosť, resp. či predkupné právo zostáva zachované aj voči nadobúdateľovi. Bez odpovede na tieto základné otázky je rozhodnutie najvyššieho súdu nepreskúmateľné, nakoľko potom nie je zrejmé, prečo by predkupné právo malo byť takou skutočnosťou, na ktorú je okresný úrad

povinný prihliadať. Úlohou Ústavného súdu je i kontrola zlučiteľnosti interpretácie a aplikácie právnych predpisov súdmi s Ústavou Slovenskej republiky, prípadne medzinárodnými zmluvami o ľudských právach a základných slobodách. O svojom výklade alebo aplikácii zákonného predpisu všeobecným súdom možno uvažovať vtedy, ak by sa jeho názor natoľko odchyľil od znenia príslušných ustanovení, že by zásadne poprel ich účel a význam (napr. I. ÚS 115/02, I. ÚS 176/03). Poukázal na znenie § 3 ods. 5 Zákona o niektorých opatreniach a uviedol, že predmetná právna norma neobsahuje žiadne ustanovenie, z ktorého by vyplývala absolútna neplatnosť alebo žiadne ustanovenie zákazu nakladania s majetkom, z ktorého by vyplývala dodatočná nemožnosť plnenia. Pokiaľ zákonodarcu odlišne neupravil v Zákone o niektorých opatreniach obsah, oprávnenia, nároky i následky spojené s predkupným právom, je potrebné vychádzať z ustanovení, ktoré tieto právne kategórie upravujú. Predkupné právo je inštitútom komplexne upraveným v Občianskom zákonníku, a to kogentnými normami. Kogentnou normou je i ustanovenie § 853 ods. 1 OZ, ktorý je normatívnym vyjadrením tzv. analógie legis v občianskoprávných vzťahoch. Bez vysporiadania sa s kogentnými ustanoveniami upravujúcimi obsah a nároky spojené s porušením predkupného práva nie je možné dospieť k záveru, že sa v danom prípade jedná o absolútnu neplatnosť právneho úkonu alebo o dodatočnú nemožnosť plnenia. Žalovaná tieto rozhodnutia označuje pojmom ustálená prax, čo je nesprávne, tieto rozhodnutia nie sú dlhodobo používané a akceptované, všetky boli vydané v obdobných veciach a ako bolo uvedené vyššie, boli napadnuté ústavnými sťažnosťami. Pokiaľ žalovaná poukázala na skutočnosti, že pozemok bol vyvlastnený, tak rozhodnutie o vyvlastnení je napadnuté správnu žalobou na Krajskom súde v Nitre pod sp. zn. 11S/259/2016, o ktorej súd dosiaľ nerozhodol. Napriek tomu, že MH Invest, s. r. o. sa stala vlastníkom pozemkov na základe uplatnenia predkupného práva štátu, následne uzatvorila kúpnu zmluvu č. 20160027 so spoločnosťou MH Invest II, s. r. o., ktorej predmetom bol o. i. i pozemok nadobudnutý od žalovanej. Medzi MH Invest, s. r. o. a MH Invest II, s. r. o. teda došlo k odkúpeniu pozemkov, ku ktorým si MH Invest, s. r. o. v mene štátu uplatnil predkupné právo a následne vyvlastnením došlo k prechodu vlastníckeho práva na spoločnosť MH Invest, s. r. o. Návrh na uzatvorenie kúpnej zmluvy spoločnosti MH Invest II, s. r. o. je úkonom absolútne neplatným, na ktorý je súd povinný prihliadať ex offa. Jeho účelom bolo len simulovanie, resp. obídenie splnenia zákonnej podmienky podľa ustanovenia § 2 ods. 1 písm. d) Zákona o vyvlastňovaní. Poukázal na dôvodovú správu k zákonu č. 282/2015 Z. z. o vyvlastňovaní, podľa ktorej sa vyvlastnenie môže uskutočniť len vtedy, ak cieľ vyvlastnenia nemožno dosiahnuť dohodou alebo iným spôsobom. Za iný spôsob možno považovať napr. zrušenie spoluvlastníctva, využitie predkupného práva, usporiadanie vzťahov súdnou cestou. Nevyhnutnou podmienkou vyvlastnenia je teda, aby sa ten, kto má záujem na získaní vlastníckeho alebo iného práva k pozemku alebo stavbe, vopred pokúsil o dohodu s vlastníkom pozemku alebo stavby, alebo sa iným spôsobom pokúsil získať toto právo k pozemku alebo stavbe, ktorých použitie je nevyhnutné pre realizáciu stavby alebo opatrenia vo verejnom záujme. Potenciálny vyvlastniteľ teda musí dať vlastníkovi pozemku alebo stavby najskôr návrh na uzavretie dohody, t. j. pokúsiť sa o dohodu a až následne preukázať, že vlastníkom pozemku alebo stavby s ponukou nesúhlasí. Z uvedeného vyplýva, že vyvlastnenie má až subsidiárny charakter. Ak cieľ vlastníctva bolo možné dosiahnuť využitím predkupného práva, k čomu aj došlo, neexistoval žiaden zákonný dôvod, aby boli pozemky vyvlastnené. Je zrejmé, že neboli splnené podmienky vyvlastnenia podľa ustanovenia § 2 ods. 1 Zákona o vyvlastňovaní pozemkov. Čo sa týka jediného právoplatného rozhodnutia Krajského súdu v Nitre č. k 6Co/63/2018-174 zo dňa 27. 06. 2018, to bolo napadnuté dovolaním. Poukázal tiež na to, že v odlišnej veci vedenej na Okresnom súde Nitra pod sp. zn. 10C/136/2016 dospel súd k odlišnému záveru ohľadom existencie naliehavého právneho záujmu.

5. O odvolaní žalobcu rozhodol odvolací súd rozsudkom zo dňa 5. marca 2020 č. k. 9Co/65/2019-215 tak, že napadnutý rozsudok súdu prvej inštancie potvrdil. Žalovanej priznal nárok na náhradu trov odvolacieho konania v plnom rozsahu. Proti tomuto rozsudku odvolacieho súdu podal žalobca dovolanie, o ktorom rozhodol Najvyšší súd Slovenskej republiky uznesením zo dňa 30. júna 2021 sp. zn. 8Cdo 171/2020, tak že rozsudok Krajského súdu v Nitre z 5. marca 2020 sp. zn. 9Co/65/2019 zrušil a vec mu vrátil na ďalšie konanie. Z uvedeného dôvodu sa vec dostala opätovne do odvolacieho konania.

6. Krajský súd v Nitre ako odvolací súd (§ 34 zák. č. 160/2015 Z. z. Civilného sporového poriadku - ďalej len CSP) po zistení, že odvolanie bolo podané včas, oprávnenou stranou - žalobcom, v neprospech ktorého bolo rozhodnutie vydané (§ 359 CSP) proti rozhodnutiu súdu prvej inštancie, proti ktorému zákon odvolanie pripúšťa (§ 355 ods. 1 CSP), po skonštatovaní, že odvolanie má zákonné náležitosti (§ 127 a § 363 CSP) preskúmal napadnutý rozsudok súdu prvej inštancie v medziach daných rozsahom podaného odvolania (§ 379 CSP) a dôvodmi odvolania (§ 380 ods. 1 CSP), viazaný skutkovým stavom, ako ho zistil súd prvej inštancie, bez potreby jeho zopakovania alebo doplnenia (§ 383 CSP), postupom bez

nariadenia odvolacieho pojednávania (§ 385 ods. 1 CSP a contrario) a po preskúmaní zákonnosti a vecnej správnosti napadnutého rozhodnutia rozsudok súdu prvej inštancie ako vecne správny podľa § 387 ods. 1 CSP potvrdil.

7. Žalobca sa podanou žalobou domáhal, aby súd určil, že žalobca je výlučným vlastníkom nehnuteľností nachádzajúcich sa v kat. úz. S., obec Lužianky, okres Q., zapísaných Okresným úradom Nitra, katastrálny odbor na LV č. XXXX, parcela registra „C“ evidovaná na mape určeného operátu ako parc. č. 3048, druh pozemku orná pôda o výmere 1367 m². V priebehu konania žalobca zmenil žalobu a domáhal sa určenia, že žalobca bol výlučným vlastníkom pozemku registra „C“ v katastrálnom území S., obec S., okres Nitra s parcelným číslom 3048, orná pôda vo výmere 1367 m² ku dňu jeho vyvlastnenia na základe rozhodnutia o vyvlastnení zo dňa 18. 08. 2016 Okresného úradu Nitra, odbor výstavby a bytovej politiky č. OU-NR-OVBP2-2016/032185-53 v spojení s rozhodnutím Ministerstva dopravy, výstavby a regionálneho rozvoja Slovenskej republiky, odbor štátnej stavebnej správy zo dňa 10. 10. 2016 č. 24929/2016/B624-SV/64203/To. Táto zmena žalobného petitu bola súdom prvej inštancie pripustená. Napadnutým rozsudkom súd žalobu zamietol a v dôsledku odvolania žalobcu je predmetom preskúmania odvolacím súdom.

8. Podľa § 387 ods. 1 CSP odvolací súd rozhodnutie súdu prvej inštancie potvrdí, ak je vo výroku vecne správne.

9. Keďže žalobca okrem iného namietal vadu konania spočívajúcu v nepreskúmateľnosti napadnutého rozhodnutia, jeho arbitrárnosti, čo viedlo k porušeniu práva na spravodlivý súdny proces, odvolací súd sa ako prvou zaoberal touto jeho námietkou.

10. Pojem právo na spravodlivý proces ešte nie je ustálené definovaný v rozhodnutiach najvyššieho súdu, ale vyplýva z bohatej judikatúry Ústavného súdu Slovenskej republiky k čl. 46 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky, ako aj Európskeho súdu pre ľudské práva k čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd a spravodlivým procesom sa rozumie celý postup a ucelený reťazec postupov, kedy sú súdnou cestou chránené práva a právom chránené záujmy osôb. Povedané inými slovami, právo na spravodlivý proces je ústavou (dohovorom) zaručené právo každého na prístup k nezávislému a nestrannému sudcovi. Ide o zákonom stanovený procesný postup a zákonom upravené súdne konanie. Ide teda o celý reťazec záruk zákonnosti, ktoré v súhrne zodpovedajú nárokom ústavnosti, vyjadrenej v ústavnom poriadku Slovenskej republiky.

11. Pod porušením práva na spravodlivý proces je potrebné rozumieť nesprávny procesný postup súdu spočívajúci predovšetkým v zjavnom porušení kogentných procesných ustanovení, ktoré sa vymyká nielen zo zákonného, ale aj z ústavnoprávneho rámca, a ktoré tak zároveň znamená aj porušenie ústavou zaručených procesných práv spojených so súdnou ochranou práva. Ide napr. o právo na verejné prejednanie sporu za prítomnosti strán sporu, právo vyjadriť sa ku všetkým vykonaným dôkazom, právo na zastúpenie zvoleným zástupcom, právo na riadne odôvodnenie rozhodnutia, na predvídateľnosť rozhodnutia, na zachovanie rovnosti strán v konaní, na relevantné konanie súdu spojené so zákazom svojvoľného postupu a so zákazom denegatio iustitiae, teda odmietnutia spravodlivosti (obdobne napr. uznesenie najvyššieho súdu sp. zn. 2Cdo/141/2017 z 30. augusta 2018).

12. Všeobecné súdy v sporovom súdnom konaní nemajú poskytovať formálny, či formalistický výklad a aplikáciu práva, ale majú poskytovať taký výklad a aplikáciu práva, ktorý je materiálnou ochranou zákonnosti, aby bola zabezpečená spravodlivá a účinná ochrana práv a oprávnených záujmov strán sporu (porovnaj čl. 2 ods. 1 Základných princípov CSP). Civilné sporové konanie sa musí v každom jednotlivom prípade stať zárukou zákonnosti a slúžiť na jej upevňovanie a rozvíjanie. K základným právam strany sporu, obsiahnutým v práve na spravodlivý proces, patrí i právo na uvedenie dostatočných dôvodov, na ktorých je rozhodnutie založené. V súvislosti s riadnym odôvodnením je potrebné uviesť, že vychádzajúc z konštantnej judikatúry Európskeho súdu pre ľudské práva (o. i. veci G. R. proti Š., rozsudok zo dňa 21. X. 1999 týkajúci sa sťažnosti č. 30544/96, R. T. proti Š., rozsudok zo dňa 09. 12. 1994, týkajúci sa sťažnosti č. 18390/91, V. D. H. proti H., rozsudok zo dňa 19. 04. 1994, týkajúci sa sťažnosti č. 16034/90), judikatúry Ústavného súdu SR (sp. zn. I. ÚS 226/03 zo dňa 12. 05. 2004, III. ÚS 209/04 zo dňa 23. 06. 2004 sp. zn. III. ÚS 95/06 zo dňa 15. 03. 2006 sp. zn. III. ÚS 260/06 zo dňa 23. 08. 2006 sp. zn. III. ÚS 36/2010

zo dňa 04. 05. 2010 sp. zn. I. ÚS 114/08 zo dňa 12. 06. 2008), nie je nutné, aby na každú žalobnú námietku bola daná súdom podrobná odpoveď a rozsah povinnosti odôvodniť súdne rozhodnutie sa môže meniť podľa povahy rozhodnutia a musí byť analyzovaný s ohľadom na okolností každého prípadu, ak však súd v odôvodnení nereaguje na zásadnú, relevantnú námietku, súvisiacu s predmetom súdnej ochrany prednesenú žalobcom, je potrebné tento nedostatok považovať za prejav arbitrárnosti (svojvoľnosti).

13. Za svojvôľu, ktorá má za následok porušenie základného práva na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky všeobecným súdom, treba považovať aj nerešpektovanie kogentnej normy a prílišný formalizmus pri výklade a aplikácii právnych noriem, ako aj prípady, ak všeobecný súd svoje rozhodnutie nezdôvodnil buď vôbec, alebo tak urobil celkom nedostatočne, prípadne ak ho založil na dôvodoch, ktoré v okolnostiach konkrétnej veci nemajú zjavne žiadnu relevanciu (pozri uznesenie Ústavného súdu Slovenskej republiky sp. zn. IV. ÚS 110/09 z 2. apríla 2009).

14. Odvolací súd sa pri preskúmaní rozsudku súdu prvej inštancie v napadnutom zamietajúcom výroku zaoberal dôvodmi odvolania žalobcu, a teda aj tým, či došlo postupom súdu prvej inštancie v danom konaní k porušeniu práva na spravodlivý proces a či súd prvej inštancie pri svojom rozhodovaní použil výklad a aplikáciu práva, ktoré zabezpečuje spravodlivú a účinnú ochranu práv a oprávnených záujmov strán sporu. Po preskúmaní tohto dôvodu dospel odvolací súd k záveru, že postupom súdu prvej inštancie nedošlo k porušeniu práva na spravodlivý proces.

15. Jedným z dôvodov, pre ktoré súd žalobu zamietol, bol záver súdu prvej inštancie, že žalobca nemá na požadovanom určení naliehavý právny záujem. Odvolací súd po preskúmaní napadnutého rozsudku súdu prvej inštancie, ako aj obsahu spisu, dospel k záveru, že súd prvej inštancie zistil skutkový stav v rozsahu potrebnom pre vyhlásenie rozsudku, na základe vykonaných dôkazov dospel k správnym skutkovým zisteniam a aj jeho záver o zamietnutí žaloby je vecne správny. Odvolací súd, vychádzajúc zo skutkového stavu zisteného súdom prvej inštancie, dospel k záveru, že žalobca nemá naliehavý právny záujem na požadovanom určení (§ 137 písm. c/ CSP), a keďže nedostatok naliehavého právneho záujmu predstavuje samostatný a prvoradý dôvod, pre ktorý určovací návrh nemôže obstáť a ktorý sám osebe a bez ďalšieho vedie k zamietnutiu žaloby, vecnou stránkou podanej určovacej žaloby sa ďalej nezaoberal, teda tento nedostatok potom bránil odvolaciemu súdu zaoberať sa vecou z hľadiska opodstatnenosti uplatneného nároku.

16. Odvolací súd v danej právnej veci pri skúmaní existencie naliehavého právneho záujmu na požadovanom určení v žalobe žalobcu posudzoval, či žaloba žalobcu je vhodným procesným nástrojom ochrany práva žalobcu, či sa ňou môže dosiahnuť odstránenie spornosti práva a či len zbytočne nevyvoláva konanie, po ktorom bude musieť nasledovať iné (ďalšie) súdne konanie.

17. Podľa § 137 písm. c) CSP žalobou možno požadovať, aby sa rozhodlo najmä o určení, či tu právo je alebo nie je, ak je na tom naliehavý právny záujem; naliehavý právny záujem nie je potrebné preukazovať, ak to vyplýva z osobitného predpisu. V danom prípade je nepochybné, že ide o žalobu o určenie vlastníckeho práva žalobkyne k sporným pozemkom, pričom požaduje určiť, že ku dňu vyvlastnenia nehnuteľnosti bola jej vlastníkom.

18. Podmienkou procesnej prípustnosti určovacej žaloby je podľa § 137 písm. c) CSP (predtým § 80 písm. c/ OSP) právny záujem na požadovanom určení, na skúmaní ktorého založil súd prvej inštancie svoje rozhodnutie, keď dospel k záveru, že žalobca nemá na požadovanom určení naliehavý právny záujem. Právny záujem procesnej prípustnosti určovacej žaloby v zmysle § 137 písm. c) CSP musí byť naliehavý. Pri skúmaní existencie naliehavého právneho záujmu ide o posúdenie, či podaná žaloba je vhodný (účinný a správne zvolený) procesný nástroj ochrany práva žalobkyne a či sa ňou môže dosiahnuť odstránenie spornosti práva, a či snáď len zbytočne nevyvoláva konanie, po ktorom bude musieť aj tak nasledovať iné (ďalšie) súdne konanie alebo konania. Naliehavý právny záujem je spravidla daný v prípade, ak by bez tohto určenia bolo právo žalobcu ohrozené, alebo ak by sa bez tohto určenia stalo jeho právne postavenie neistým (R 17/1972). Za nedovolenú možno považovať určovaciu žalobu, pokiaľ neslúži potrebám praktického života, ale len rozmnožovaniu sporov; ak však určovacia žaloba vytvára pevný právny základ pre právny vzťah strán sporu, je prípustná aj napriek tomu, že je možná (prípadne) aj iná žaloba (rozhodnutie NS SR v časopise Zo súdnej praxe pod č. 40/96).

Procesná povinnosť preukázať, že v čase rozhodovania súdu je naliehavý právny záujem na určení právneho vzťahu alebo práva zaťažuje toho, kto sa tohto určenia domáha (žalobcu). Pokiaľ chce žalobca osvedčiť svoj naliehavý právny záujem, musí na jednej strane poukázať na určité skutkové okolnosti v prejednávanej veci vedúce k sporu medzi stranami a k potrebe určiť súdom, či tu právny vzťah alebo právo je alebo nie je, na druhej strane, vysvetliť, že práve podaná žaloba je procesne vhodným nástrojom, ktorý tento spor rieši. Rešpektujúc zásadu hospodárnosti konania sa súd musí zaoberať otázkou existencie naliehavého právneho záujmu na určovacej žalobe už po začatí konania, pričom naliehavý právny záujem na požadovanom určení musí byť daný aj v čase rozhodovania (rozhodnutie NS SR 5 Cdo 264/2007, 5 Cdo 31/2011, 4 Cdo 111/2008).

19. Určovacou žalobou môže byť určené len jestvovanie práva, príp. právneho vzťahu existujúceho ku dňu vyhlásenia rozsudku. Obsahom žaloby nemôže byť určenie práva za dobu minulé, ani do budúcnosti (pozri rozhodnutie NS SR 2 Cdo 32/98, 2 Cdo 131/06). Z tohto pravidla judikatúra pripúšťa aj výnimky, a to v podobe žalôb o určenie, že určitá osoba bola ku dňu smrti vlastníkom, resp. že určitá vec patrí do dedičstva (rozhodnutie NS SR sp. zn. 1 Cdo 26/07, 3 Cdo 44/08).

20. Z uvedeného vyplýva, že naliehavý právny záujem na danom určení nemôže byť v danom prípade daný, pretože by nedošlo k zmene vlastníka, ktorý je v súčasnej dobe zapísaný na liste vlastníctva a žalobca sa napokon tohto určenia ani nedomáhala, pretože žiadal po zmene petitu určiť vlastnícke právo iba ku dňu vyvlastnenia. Z obsahu žaloby a všetkých jeho vyjadrení vyplýva, že žalobu podal z dôvodu vyplatenia náhrady za vyvlastnený pozemok. Vychádzajúc z uvedeného, dospel odvolací súd k záveru, že naliehavý právny záujem na požadovanom určení nie je daný, pretože petit žaloby, jej skutkové tvrdenia a právne posúdenie sa neviaže na odstránenie konkrétnej spornosti žalobcom uplatňovaného práva (rozhodnutie NS SR 5 Cdo 548/2015 z 28. 09. 2016 publikovaným pod R 22/2017).

21. V danej veci je nesporné, že žalobca uzavrel so žalovanou kúpnu zmluvu ohľadne sporných nehnuteľností dňa 19. 06. 2015 a podal návrh na vklad vlastníckeho práva Okresnému úradu Nitra, katastrálny odbor, ktoré konanie po proteste prokurátora bolo zastavené. Po uzavretí kúpnej zmluvy vzniklo štátu podľa § 3 ods. 5 zák. č. 175/1999 Z. z. predkupné právo. Z rozhodnutia NS SR zo dňa 18. 05. 2018 sp. zn. 6 Sžrk 3/2018, okrem iného vyplynulo, že okresný úrad posudzuje skutočnosti, ktoré môžu mať vplyv na povolenie vkladu ku dňu vydania rozhodnutia o návrhu na vklad vlastníckeho práva do katastra nehnuteľností. Z uvedeného vyplýva, že okresný úrad skúma, či po uzavretí zmluvy do rozhodnutia o povolení vkladu nenastali skutkové alebo právne zmeny, ktoré by bránili vkladu vlastníckeho práva do katastra nehnuteľností. Neprihliadnutie okresného úradu v konaní o povolenie vkladu vlastníckeho práva do katastra nehnuteľností na schválenie predkupného práva štátu podľa § 3 ods. 5 zák. č. 175/1999 Z. z., obsahujúceho zmluvnú voľnosť povinného z predkupného práva ako vkladu, je podľa kasačného súdu v rozpore s účelom a cieľmi zák. č. 175/1999 Z. z. a porušením § 31 ods. 1 Katastrálneho zákona. Uvedené platí aj vtedy, ak predkupné právo štátu vzniklo až po uzavretí kúpnej zmluvy, ktorá je predmetom konania o povolení vkladu, keď okresný úrad je povinný skúmať, či po uzavretí zmluvy do rozhodnutia o povolení vkladu nenastali skutkové alebo právne zmeny, ktoré by bránili vkladu vlastníckeho práva do katastra nehnuteľností. Vychádzajúc z tvrdení žalobcu je nesporné, že táto v skutočnosti nesledovala určiť vlastníctvo k nehnuteľnostiam, ale ide jej len o vyplatenie náhrady za vyvlastnené pozemky. Za danej situácie sa tak žalobca nemôže domáhať ochrany svojho vlastníckeho práva, keď úspech vlastníckej žaloby, či žaloby na určení vlastníckeho práva, predpokladá, že žalobca preukáže existenciu skutočností, s ktorými právo vznik vlastníckeho práva k veci (k nehnuteľnosti) spája. Žalobe žalobkyne tak nemôže byť vyhovievané pre absenciu naliehavého právneho záujmu na navrhovanom určení. Zo skutkového stavu je nesporné, že žalobca sa domáha určenia vlastníckeho práva do minulosti (ku dňu vyvlastnenia), hoci v skutočnosti sleduje vyplatenie náhrady za vyvlastnené nehnuteľnosti. Potom však žaloba o určenie vlastníckeho práva nemôže plniť svoju preventívnu funkciu, čomu korešponduje požiadavka existencie naliehavého právneho záujmu.

22. V čase vyvlastnenia nebolo vedené vlastníctvo žalobcu v katastri nehnuteľností na základe právoplatného rozhodnutia správneho (katastrálneho) orgánu, a preto sa žalobca nemohol ku dňu vyvlastnenia považovať za vlastníka nehnuteľnosti, ktorý bol vyvlastnený. V zmysle ust. § 133 ods. 2 Občianskeho zákonníka, ak sa prevádza nehnuteľná vec na základe zmluvy, nadobúda sa vlastníctvo vkladom do katastra nehnuteľností, ak osobitný zákon neustanovuje inak. Kúpna zmluva smerujúca k prevodu vlastníckeho práva k nehnuteľnosti je právnym dôvodom jeho prevodu, avšak uzavretá zmluva má len obliagačné účinky a sama nespôsobuje prevod vlastníckeho práva. Platnosť a účinnosť zmluvy sa

posudzuje nezávisle od ďalších, a to vecno-právnych účinkov, ktoré nastanú až následne, a to vkladom do katastra na základe právoplatného rozhodnutia katastrálneho orgánu o povolení vkladu. Žalobca určovacou žalobou sledoval to, že bude určený za vlastníka nehnuteľností ku dňu vyvlastnenia, a tým sa v konaní o úschove preukáže ako oprávnená osoba (vlastník) na vyplatenie náhrady za vyvlastnenú nehnuteľnosť. V konaní však z vyššie uvedených dôvodov nepreukázal, že bol vlastníkom nehnuteľností zapísaných v katastri nehnuteľností, a teda svoje tvrdenia o existencii jej vlastníckeho práva ku dňu vyvlastnenia nepreukázal.

23. Z uvedených dôvodov sa odvolací súd stotožnil so záverom súdu prvej inštancie o nedostatku naliehavého záujmu žalobcu na požadovanom určení a skonštatoval, že naliehavý právny záujem žalobcu na určení vlastníckeho práva do minulosti (ku dňu vyvlastnenia) nie je daný, keď určovacou žalobou môžu byť určené len existencia práva, príp. právneho vzťahu existujúceho ku dňu vyhlásenia rozhodnutia, obsahom žaloby nemôže byť určenie práva za dobu minulú (rozsudok NS SR 8 Cdo 156/2018 z 20. 03. 2019, 2 Cdo 32/98, 2 Cdo 131/06) (nejde v danom prípade o výnimku, že určitá vec patrí do dedičstva, resp. určitá osoba bola ku dňu smrti vlastníkom určitej veci).

24. Z uvedených dôvodov odvolací súd podľa § 387 ods. 1 CSP potvrdil rozsudok súdu prvej inštancie, ktorým žalobu zamietol, pretože mal za to, že žalobca nemá na požadovanom určení naliehavý právny záujem, a keďže táto základná podmienka prípustnosti určovacej žaloby v danom prípade naplnená nebola, nebol dôvod sa už ďalej zaoberať ďalšími dôvodmi zamietnutia žaloby (namietanými v podanom odvolaní, vrátane vzťahu ku konaniu o úschovách), pretože na výsledok odvolacieho konania by žiadny vplyv nemali. Pokiaľ žalobca poukázal na to, že v konaní pred odvolacím súdom pod sp. zn. 12Co/46/2019 bola konštatovaná existencia naliehavého právneho záujmu na totožnom určení, akého sa domáha i v tomto konaní, odvolací súd udáva, že rozhodovacia činnosť senátu 9Co v obdobných veciach je súladná s tým, ako rozhodujú i iné senáty Krajského súdu v Nitre v obdobných veciach, napr. vo veciach sp. zn. 5Co/68/2019, 5Co/147/2019, 6Co/42/2019, 6Co/73/2019, 6Co/171/2019, 6Co/9/2020, 8Co/297/2018, 8Co/87/2019, 25Co/9/2020, 25Co/58/2020 a pod., pričom vo všetkých týchto rozhodnutiach boli žaloby zamietnuté pre nedostatok naliehavého právneho záujmu na danom určení a s takýmito závermi sa odvolací súd stotožňuje.

25. Na záver odvolací súd ešte dodáva, že v skutkovo obdobnej veci už rozhodol aj NS SR v rozhodnutí pod sp. zn. 1 Cdo 36/2020 zo dňa 27. 01. 2021, v ktorej uviedol, že v prejednávanom prípade bola nepochybne otázkou zásadného právneho významu otázka existencie naliehavého právneho záujmu žalobcu na predmetnom určení, ktorá mala vplyv na výsledok odvolacieho konania - zamietnutí žaloby. Jeho právne posúdenie (vyriešenie) odvolacím súdom záviselo od posúdenia viacerých podstatných okolností vyplývajúcich zo skutkového stavu veci. Dovolací súd za smerodajné považoval závery odvolacieho súdu: a/ vklad do katastra spornej nehnuteľnosti bol na základe protestu prokurátora z 22. 10. 2015 zrušený, toto správne rozhodnutie nebolo súdmi správneho súdnictva zrušené. Dôsledkom zrušenia tohto vkladu bolo obnovenie vlastníckeho práva žalovanej; b/ Okresný úrad, odbor výstavby a bytovej politiky rozhodnutím z 18. 08. 2016 vyvlastnil vlastnícke právo vlastníka spoločnosti MH Invest, s. r. o., ktorá nadobudla právo spornej nehnuteľnosti originálnym spôsobom; c/ určenie vlastníckeho práva k spornej nehnuteľnosti bolo ku dňu vyvlastnenia, teda išlo o deklarovanie vlastníckeho stavu do minulosti. Nešlo o žalobu, ktorá rieši aktuálnu otázku; d/ žalobkyňou tvrdené vlastnícke právo v správnom konaní nebolo akceptované z dôvodu, že o náhrade za vyvlastnenie bolo rozhodnuté tak, že patrí vlastníkovi spoločnosti MH Invest, s. r. o.; e/ v danom prípade nejde ani o prípad určovacej žaloby ako prostriedku ochrany už porušeného práva, pretože žalobkyňa touto žalobou nesleduje zosúladenie zhody zápisu vo verejnom registri so skutočným právnym stavom (zápis jej vlastníckeho práva v katastri nehnuteľnosti), ale ide jej len o vyplatenie náhrady za vyvlastnenie pozemku, teda o plnenie, ktorého sa môže domáhať žalobou na plnenie, v ktorom konaní by sa otázka vlastníckeho práva posudzovala ako otázka predbežná. Z uvedeného je zrejmé, že odvolací súd na podklade viacerých skutkových zistení a v súvislosti s nimi prijatých právnych záverov, dospel k záveru o nedostatku naliehavého právneho záujmu žalobkyne na predmetnom určení. V dovolaní žalobcom namietané právne posúdenie týkajúce sa vyriešenia ním vymedzených právnych otázok, by mohlo mať znaky relevantné v zmysle § 421 ods. 1 CSP iba vtedy, ak by výsledok riešenia týchto otázok (posúdenia a vyhodnotenia) predstavoval jediný a výlučný dôvod, pre ktorý bolo v spore rozhodnuté v jej neprospech. Nedostatok naliehavého právneho záujmu žalobkyne na predmetnom určení bol odvolacím súdom preukázaný viacerými skutkovými zisteniami. So zreteľom na uvedené, dospel dovolací súd k záveru, že v dovolaní absentuje také vymedzenie právnych otázok, od vyriešenia ktorých reálne záviselo dovolaním napadnuté rozhodnutie

odvolacieho súdu; v dôsledku čoho prípustnosť ich dovolania v zmysle § 421 ods. 1 písm. b/ CSP nevyplýva.

26. V ďalšej obdobnej veci rozhodoval Najvyšší súd SR uznesením zo dňa 27. 10. 2021 sp. zn. 4 Cdo 143/2021, ktorým odmietol dovolanie Poľnohospodárskej Pôdy, s. r. o., keď súdy nižších stupňov žalobu o určenie vlastníckeho práva ku dňu vyvlastnenia zamietli pre nedostatok naliehavého právneho záujmu.

27. Rovnako tak rozhodol aj Najvyšší súd SR uznesením zo dňa 27. októbra 2021 sp. zn. 1 Cdo 105/2021, ktorým dovolanie Poľnohospodárskej Pôdy, s. r. o. odmietol, pričom aj v tomto rozhodnutí bola žaloba o určenie vlastníckeho práva ku dňu vyvlastnenia zamietnutá pre nedostatok naliehavého právneho záujmu.

28. Z uvedených dôvodov odvolací súd podľa § 387 ods. 1 CSP potvrdil rozsudok súdu prvej inštancie, ktorým zamietol žalobu a zároveň potvrdil rozsudok aj vo výroku o trovách konania, keď súd prvej inštancie správne vychádzal z úspechu strán v spore.

29. O trovách odvolacieho konania odvolací súd rozhodol podľa § 396 ods. 1 v spojení s § 255 ods. 1 CSP tak, že žalovanej, úspešnej v odvolacom konaní, priznal nárok na náhradu trov odvolacieho konania v plnom rozsahu. O výške náhrady trov konania rozhodne súd prvej inštancie pro právoplatnosti rozhodnutia, ktorým sa konanie končí, samostatným uznesením, ktoré vydá súdny úradník (§ 262 ods. 1 CSP).

Toto rozhodnutie bolo prijaté v senáte pomerom hlasov 3 : 0.

Poučenie:

Proti rozhodnutiu odvolacieho súdu je prípustné dovolanie, ak to zákon pripúšťa (§ 419 CSP) v lehote dvoch mesiacov od doručenia rozhodnutia odvolacieho súdu oprávnenému subjektu na súde, ktorý rozhodoval v prvej inštancii. Ak bolo vydané opravné uznesenie, lehota plyní znovu od doručenia opravného uznesenia len v rozsahu vykonanej opravy (§ 427 ods. 1 CSP).

V dovolaní sa popri všeobecných náležitostiach podania uvedie, proti ktorému rozhodnutiu smeruje, v akom rozsahu sa toto rozhodnutie napáda, z akých dôvodov sa rozhodnutie považuje za nesprávne (dovolacie dôvody) a čoho sa dovolateľ domáha (dovolací návrh) (§ 428 CSP).

Dovolateľ musí byť v dovolacom konaní zastúpený advokátom. Dovolanie a iné podania dovolateľa musia byť spísané advokátom (§ 429 ods. 1 CSP).